

LUMINA LUMII

„Eu sunt Lumina lumii; cel ce îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții” (Ioan 8,12)

Publicație a Parohiei ortodoxe române „Toți Sfinții” - Grenoble

Numărul 4

Martie 2005

„Astăzi este începutul mântuirii noastre și arătarea tainei celei din veac. Fiul lui Dumnezeu, fiu al Fecioarei se face și Gavriil harul îl binevestește. Pentru aceasta și noi, împreună cu dânsul, Născătoarei de Dumnezeu să-i cântăm: Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine !” (Troparul Bunei Vestiri)

Praznicul Bunei Vestiri

Praznicul Bunei Vestiri se află în luna martie, care am putea spune că este luna re-Creerii, pentru că prin venirea lui Hristos în lume omenirea se reînnoiește, se naște din nou prin credință, prin botez și fapte bune.

Atât de adâncă este taina dumnezeiescului praznic, încât nici mințile serafimilor și ale heruvimilor nu o pot pătrunde. Și la biserică cântăm: „*Taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută*”. Dar oare a fost cu totul ascunsă de îngeri și de oameni această taină a întrupării lui Dumnezeu Cuvântul? Nu! Căci a fost cunoscută de îngeri și revelată prin prooroci, însă în chip cu totul umbros. Căci îngerii au vestit-o patriarhilor, iar sfinții proroci cu mult înainte prin tainice profeții au descoperit venirea Mântuitorului pe pământ. Dar ceea ce nici îngerii și nici oamenii n-au știut a fost chipul zămislirii lui Dumnezeu din Fecioară. Aceasta o adevărește Biserica prin cântarea: „*Iar minunea nașterii Tale, a o spune limba nu poate*” (Axion).

Vestea adusă de îngerul Gavriil Fecioarei Maria este vestea începerii mântuirii noastre, al întregii omeniri, și Biserica lui Hristos îl prăznuiește astăzi, cântând: „*Astăzi este începutura mântuirii noastre și aflarea tainei celei din veac*”. Și iarăși: „*Astăzi se binevestește pământului o mare bucurie*”.

În Vechiul Testament această taină a Bunei Vestiri a fost preînchipuită când „*toiagul lui Aaron, din casa lui Levi, odrăslise, înmugurise, înflorise și făcuse migdale*” (Numerii 17-8) peste noapte atunci când era uscat; Sarra, femeia lui Avraam, steapă și bătrână a născut pe Isaac (Facera 21,2-3); iar rugul pe care l-a văzut proorocul Moise, în Sinai arzând cu pară de foc nu se mistuia (Ieșire 3,2). Însă mai cu seama această minune a fost anunțată prin profeția lui Isaia care spune ca „*Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel*” (Isaia 7,14), care se tâlcuiește „*Cu noi este Dumnezeu*”. O, lucruri foarte de mirare tuturor! Dumnezeu, Căruia cerul Îi este scaun, iar pământul așternut picioarelor Lui, pe Care cerul nu-L încap, Cel ce are un scaun veșnic împreună cu Tatăl, încap în pântece de Fecioară! Ce lucru vrednic de mai mare mirare, decât a vedea pe Dumnezeu în chip omenesc, nedespărțindu-Se de fireasca dumnezeire, și a vedea omeneasca fire așa de unită cu Ziditorul său, ca în întreg omul, să Se săvârșească Dumnezeu?

Dar cum s-au petrecut lucrurile când Dumnezeu a binevoit a se Întrupa? Iată ce ne spune Evanghelia de la Luca: „*Iar în a șasea lună a fost trimis îngerul Gavriil de la Dumnezeu, într-o cetate din Galileea, al cărui nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria. Și intrând îngerul la ea, a zis: Bucură-te ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Bindecuvântată ești tu între femei. Iar ea, văzându-l s-a tulburat de cuvântul lui și cugeta în sine: Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta? și îngerul i-a zis: Nu te teme Marie căci ai aflat har de*

la Dumnezeu. Și iată vei lua în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. [...]Și a zis Maria către înger: **Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?** Și răspunzând, îngerul i-a zis: Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceasta și Sfântul care se va naște din tine, **Fiul lui Dumnezeu se va chema.** Și iată **Elisabeta**, rudenia ta, a zamislit și ea fiu la bătrânețea ei și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință. Și a zis Maria: **Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!** Și îngerul a plecat de la ea.”(Luca 1, 26-31,34-38).

Vom încerca în cele ce urmează să dăm răspunsul a câtorva întrebări pe care am putea să ni le punem în urma citirii textului Evangheliei.

Când a fost trimis îngerul pentru a anunța Întruparea Domnului?

Evangelia ne spune că în luna a șasea, dar trebuie știut că la evrei anul începe la 1 septembrie și că evenimentul care marchează începutul de la care s-au numărat cele șase luni este zămislirea sfântului Ioan Botezătorul. Zămislirea lui a avut loc la 23 septembrie, la echioctiul de toamnă, pentru ca după șase luni, după echinoctiul de primăvară, odată cu renașterea vieții în întreaga natură să aibă loc Buna Vestire – Întruparea Domnului.

De ce a fost trimis un înger pentru anunțarea Fecioarei Maria?

La Sfânta Fecioară Maria a fost trimis unul din cei șapte sfinți îngeri pe care îi numim Arhangheli. În Biblie la Cartea lui Tobit se spune că acel tânăr ce a călătorit împreună cu Tobie, a mărturisit că este „*unul din cei șapte sfinți îngeri, care ridică rugăciunile sfinților și le înalță înaintea slavei Celui Sfânt*” (Tobit 12,15). Încă și sfântul Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu pe cei șapte îngeri îi pomenește în cartea Apocalipsei sale, zicînd: „*Har vouă și pace de la Cel ce este, a fost acum și vine; cum și de la cele șapte duhuri care sînt înaintea scaunului Lui*”. Deci, dintre cele șapte, unul este sfântul Gavriil, care este al doilea după sfântul Mihail. Căci astfel se numără după nume: Mihail, Gavriil, Rafail, Uriil, Selatiil, Gudiil și Varahil. Iar de va zice cineva: "De ce n-a trimis Dumnezeu la Preacurata Fecioară pe cel dintâi dintre îngeri, pe Mihail, ci pe Gavriil, care este după dânsul?", acela să știe că toți cei șapte sfinți îngeri mai înalți cu cîntea sunt între dâșii asemenea. Dar cu numărul se începe de la Mihail și fiecare dintre dâșii își are slujba sa deosebită. Astfel, Mihail este biruitorul vrăjmașilor; Gavriil, vestitor al dumnezeieștilor taine; Rafail, tămăduitor al neputințelor omenești; Uriil este rază a focului dumnezeiesc și luminător al celor întunecați; Selatiil este rugător, pentru că rugîndu-se totdeauna lui Dumnezeu, îndeamnă pe oameni la rugăciune; Gudiil este slăvitor al lui Dumnezeu și își are slujba de a întări pe oamenii care se ostensesc la orice lucru pentru slava lui Dumnezeu și a le mijloci răsplătire, iar Varahil este dătător de binecuvîntarea lui Dumnezeu și mijlocitor al dumnezeieștilor faceri de bine.

Dar și pentru aceea a fost trimis Gavriil, ca din numele lui să fie cunoscut Cel ce se vestea, căci Gavriil se tâlcuiește „*puterea lui Dumnezeu*” și cu numele său vestea acea minune bunul vestitor, că adică Dumnezeu, Marele Stăpîn, în pântecele Fecioarei Se face bărbat desăvârșit, adică Cel ce este desăvârșit Dumnezeu, om desăvârșit se face. Iar desăvârșit nu cu mădularele, fiind bărbat mare și desăvârșit, ci cu puterea și cu înțelegerea. Pentru că ceilalți prunci ce se zămislesc în pântecele maicii lor nu au obișnuința înțelegerii, nici nu este vreo putere întru dâșii. Iar Pruncul Hristos, ce se zămislește în pântecele Fecioarei Maria, din vremea zămislirii Sale, îndată și cu înțelegerea cea nespūsă și cu puterea cea nebiruită a fost întru toate bărbat desăvârșit. Pentru aceasta și în icoane putem observa că Maica Domnului este reprezentată cu Pruncul Iisus care are figură de bărbat deși este copil, pentru a scoate în evidență Dumnezeirea Pruncului care este desăvârșit cu puterea și înțelegerea.

Sfântul Proclu, patriarhul Constantinopolului, vorbește astfel: "Singur numele îngerului este de minune, căci cel ce bine a vestit Fecioarei Maria, Gavriil s-a numit; căci el vestea, și cu numele închipuia, pe Acela ce avea să vină în lume". Pentru că Gavriil înseamnă "bărbat tare", începând de la zicerea "Gavri", care însemnează "bărbat"; "Il" - prescurtat din Elohim - ce înseamnă Dumnezeu. Acestea amîndouă, împreunate, înseamnă Gavriil, adică "bărbat Dumnezeu", despre care de demult a vestit Ieremia, zicînd: *A zidit Domnul lucru nou pe pămînt, femeie va naște pe bărbat.*

Unde a fost trimis îngerul să aducă vestea Fecioarei Maria?

Îngerul a fost trimis „*într-o cetate din Galileea, al cărui nume era Nazaret*”. Latura Galileii era a neamurilor, deși o parte era locuită de israelitieni, însă mai multe popoare păgâne erau întrînsa. Pentru aceasta și în Sfânta Scriptură se grăiește de „Galileea neamurilor”. Latura aceasta, la israelitieni, era cea mai de pe urmă și nebagată în seamă, ca cea locuită de oameni păcătoși, de altă limbă și necredincioși. De

aceea era și ocărâtă de iudei, pentru că ziceau: *Au doar din Galileea vine Hristos? Cearcă și vezi, că prooroc din Galileea nu vine!* Asemenea și Nazaretul, cetatea Galileii, era de dânsii întru nimic socotită, ca ceea ce era mică și cea mai de pe urmă. Așa se vorbea între dânsii: *Din Nazaret poate să fie ceva bun?* Dar să socotim voința lui Dumnezeu. Unde a voit să aibă pe Preacurata Maica Sa? Nu în latura Iudeii, nici în sfântul Ierusalim, cetatea cea mare, ci în Galileea cea păcătoasă și în micul Nazaret, ca întâi să arate adevărul, că pentru păcătoși a venit pe pământ: *N-am venit, zice Domnul, să chem pe cei drepecți la pocăință, ci pe cei păcătoși;* "și din limbi necredincioase, să-Mi fac Biserică credincioasă", iar al doilea, să se arate lucrul, că spre cei smeriți, lepădați și defăimați, privește Hristos cu milostivire, iar nu spre cei mândri și slăviți. Mică cetate a fost Nazaretul, însă de mare dar s-a învrednicit, de care nu s-au învrednicit toate celelalte cetăți mari ale lui Israil, care se înălțaseră mult. În Nazaretul cel mic locuiește Fecioara Maria, cea mai înaltă decît toți sfinții îngeri, al cărei pânțec era mai desfătat decît cerul. Acolo se trimite Gavriil, acolo umbrește Duhul Sfint, acolo Se întrupează Dumnezeu Cuvîntul. Pentru că unde este smerenia, acolo strălucește slava lui Dumnezeu. Cetățile cele mândre sunt vrăjmașe lui Hristos, iar cele smerite Îi sunt plăcute. Neslăvita cetate Nazaret a zămislit pe Hristos, Domnul nostru, iar slăvitul Ierusalim L-a răstignit! Micul Betleem L-a născut, iar marele Ierusalim Îl căuta spre moarte! În cei smeriți Dumnezeu Se sălășluiește, iar de la cei mândri Se îndepărtează.

De ce a fost trimis îngerul la Fecioara Maria?

Fecioara Maria a fost împodobită de Dumnezeu cu toate darurile Preasfântului Duh. Însă cel mai mare dar care a învrednicit-o a fi Născătoare de Dumnezeu și i-a adus negrăită cinste și slavă a fost, nu fecioria, ci darul smereniei. Pentru smerenia ei, după mărturia Sfântului Duh, „a căutat Domnul spre smerenia roabei Sale” (Luca 1, 48) și a ridicat-o pe ea la atâta slavă și cinste, spre a fi lăudată în cer de toți sfinții și de oștile cerești, iar pe pământ „fericită de toate neamurile”. Aici cu adevărat, s-a împlint cuvântul Sfintei Evanghelii, care zice: „Cine se va smeri pe sine se va înălța” (Matei 23,12). Dar pentru care motiv smerenia este atât de mare? Răspundem împreună cu Sfinții Părinți: „Pentru că numai ea poate ucide cel mai mare păcat care este mândria!” Caci prin acest cumplit păcat îngerii au căzut din cer, iar strămoșii noștrii Adam și Eva au căzut din rai; căci ascultând de șarpele diavol, li s-a nălucit a se face ca niște dumnezei (Facerea 3,5). Și dacă am căzut din rai prin mândrie, să ne urcăm din nou la Dumnezeu prin smerenie.

“Apărătoare Doamnă, pentru biruință mulțumiri, izbăvind-ne din nevoi aducem ție, Născătoare de Dumnezeu, noi robii tăi; ci, ca ceea ce ai stăpânire nebiruită, slobozește-ne pe noi din toate nevoile, ca să strigăm ție: Bucură-te Mireasă, pururea Fecioară .” (Condac al Praznicului Bunei Vestiri)

Sfinții 40 de mucenici din Sevasta

Mucenicii (măcinicii) au fost 40 de ostași creștini din părțile Capadociei, care împlineau serviciul militar în Sevastia, sub conducerea lui Agricola, în vremea împăratului Licinius (308-324). Aflând comandantul lor Agricola de faptul că toți sunt creștini și deci cheamă numele lui Hristos, au fost pârâți dregătorilor care au încercat să-i înduplece să renunțe la credința lor. În numele tovarășilor săi, tânărul ostaș Chirion a spus dregătorului: *"Cum noi am luptat și am învins pe dușmani pentru împăratul pământesc, tot așa vrem să luptăm și să învingem și pentru împăratul nostru cel ceresc care este Hristos Domnul."* Atunci au fost aruncați în temnița cetății unde prin torturi și făgăduințe au fost îndemnați să abjure credința creștină, dar toate încercările au rămas fără rezultat. Hristos era cel care îi întărea și îi lumina în întunericul și chinurile temniței arătându-le bunătățile viitoare ce-i așteptau pe cei ce mărturiseau cu îndrăzneală numele Lui.

Când în urma îndemnelor de a se închina la idoli, unul dintre mucenici, Sfântul Candida a răspuns că: *"Nu numai cinstea ostășească, ci și trupurile noastre să se ia de la noi, că nimic mai scump nu este nouă, nimic mai cinstit, decît Hristos, Dumnezeul nostru"* voievodul a poruncit ca să fie bătuti cu pietre peste gură. Dar pietrele în loc să-i atingă pe ei, se întorceau și loveau pe cei ce le aruncau. Văzând că toate încercările lor au rămas zadarnice, cruzii voievozi Lisie și Agricola au poruncit ca cei 40 de sfinți soldați să fie dezbrăcați și siliti să intre într-un iezer înghețat din apropierea orașului în timp ce era un ger năpraznic și vânt mare. Și sosind ceasul întâi din noapte și gerul întărindu-se mai cumplit, unul dintre ei nemaisuferind acele chinuri a intrat în baia caldă făcută înadins pentru cei ce vor slăbi de ger, și pregătită special pentru cei care consimțeau să aducă jertfă idolilor. Dar numai ce și-a atins piciorul de pragul băii și a căzut îndată mort. Iar în ceasul al treilea din noapte, unul dintre paznici, Aglae, a avut o vedenie: din cer, Hristos împreună cu sfinții îngeri puneau pe capetele fiecăruia dintre martiri o cunună, și luminat fiind de sus s-a mărturisit pe sine a fi creștin și intrând în iezerul înghețat s-a alăturat celorlalți pătimitori. A doua zi de dimineață văzând tiranii că sfinții mucenici n-au murit au hotărât să le fie sfărâmate picioarele cu ciocanele. Iar sfinții

mucenici, fiind sfârâmați, sufletele lor le dădeau Domnului, iar numai unul, Meliton, cel mai tânăr încă mai răsuflea. Temându-se tiranii ca trupurile lor să nu fie luate de creștini șienerate, au poruncit să fie arse și fiind duse de care la locurile de ardere, numai trupul celui mai tânăr dintre ei a fost lăsat pe loc. Atunci maica sa, care era acolo pentru a îmbărbata cu cuvinte de răbdare pe sfinții mucenici, lăsându-și slăbiciunea femeiască, a luat pe fiul său pe umeri și fără de temere mergea după care. Iar mucenicul Meliton, care era dus de maica sa, bucurându-se, și-a dat sufletul său în brațele lui Hristos. După ardere, rămânând oasele mucenicilor, au fost aruncate în râu pentru a se șterge orice urmă. Totuși creștinii evlavioși în mare taină au adunat cenușa și rămășițele sfințelor lor trupuri și păstrându-le ca pe un odor de mult preț le-au așezat în locurile lor de închinare. Iar Domnul, Cel ce păzește toate oasele plăcuților Săi, n-a lăsat să piară în apă nici o părticică din ele, ci pe toate le-a păzit întregi. După trei zile s-au arătat sfinții, fericitului Petru, episcopul acelei cetăți, zicându-i: "*Vino noaptea și ne scoate pe noi din râu!*" Iar el, luând clerul său și bărbați cucernici, a mers la malul râului, noaptea, care era foarte întunecoasă. Și iată că deodată s-au luminat oasele sfinților în apă ca stelele; și oriunde se afla cea mai mică părticică, locul acela strălucea ca de o lumină. Deci, adunând episcopul din apă toate oasele sfinților, pînă la unul, le-a pus într-un loc cinstit. Până și astăzi în biserica mănăstirii Xiropotamul din Sf. Munte Athos, ce are hramul sfinților 40 de mucenici, se păstrează cu mare venerație rămășițe din cenușa amestecată cu pământ și sânge de la locul unde au pătimit Sfinții Martiri. Actele martirice ne-au transmis pînă astăzi numele unora din cei 40 de mucenici: Kirion, Candidus, Domnus, Isihie, Heraclius, Smaragd, Evnichie, Valent, Vivian, Claudius, Priscus, Teodul, Eutihie, Ioan, Xantus, Elian, Sisinie, Aghius, Alexandru, Ilie, Gorgonius, Atanasie, Chiril, Sacerdon, Nicolae, Valerius, Filactimon, Severian, Hundion, Meliton și Agalae.

Amintirea sfinților 40 de mucenici a dat loc la anumite obiceiuri populare constând în pregătirea unor produse alimentare specifice din făină de grâu. Pregătite sub formă de opturi închipuind coroanele martirilor, sau de colăcei scufundați în apă - simbol al lacului înghetat în care au murit martirii- ele se împart la biserică la sfârșitul sfintei Liturghii după ce au fost sfințite de preot. Înțelesul adânc și mișcător al acestui obicei este uitat de mult, dar el rămâne o dovadă a credinței puternice a credincioșilor ortodocși și a evlaviei lor față de suferințele sfinților 40 de mucenici. Sărbătoarea celor 40 de mucenici are adânci rezonanțe în sufletul și în spiritualitatea ortodoxă a poporului român, în conștiința căruia martirajul celor 40 de soldați creștini are semnificația unei dăruiri totale față de Mântuitorul Hristos și față de învățătura Sa, cea dumnezeiască.

(Compilație din „*Viețile Sfinților*” pe luna martie, Ed. Episcopiei Romanului, 1999 și „*Predici la praznice împărătești și la sfinții de peste an*” de Arhimandrit Cleopa Ilie, Ed. Episcopiei Romanului, 1996)

Corina Veersé

Despre viața și învățătura Sf. Grigorie Palama

Biserica ortodoxă a rânduit ca în cea de a doua duminică a Postului mare să cinstim pe Sfântul Grigorie Palama, apărătorul isihasmului și autorul unei profunde sinteze a învățăturii Părinților Bisericii despre posibilitatea omului de a cunoaște pe Dumnezeu – Cel mai presus de orice cunoaștere.

Sfântul Grigorie s-a născut în 1296 din părinți nobili, originari din Asia Mică și emigranți la Constantinopol din cauza invaziei turcești. El a fost crescut la curtea împăratului Andronic II Paleologul. Studiile profane urmate de tânărul Grigorie pînă la vârsta de 20 de ani i-au permis o cunoaștere temeinică a filosofiei aristotelice. În 1316, Grigorie se hotărăște brusc să devină monah. Rămas încă din copilărie orfan de tată, el rezolvă problema familiei sale în spirit medieval și bizantin: mama împreună cu cele două surori ale sale și servitorii intră în mănăstirile din capitală, în timp ce cei trei băieți pornesc împreună, pe jos, către Muntele Athos. Aici Sf. Grigorie a petrecut 20 de ani, desăvârșindu-se în rugăciunea curată și învățătura patristică.

La vârsta de 30 de ani, în anul 1326, este hirotonit preot și fondează lângă Verria un schit al cărui conducător devine. El trăiește aici o viață de asceză riguroasă: cinci zile din săptămână stătea în izolare totală, sâmbăta și duminica venind în mijlocul fraților pentru a celebra Sfânta Euharistie și a sta de vorbă cu ei. În anul 1331, datorită multiplelor incursiuni sârbești ce devastau regiunea Verria, se întoarce la Athos, stabilindu-se la sihăstria Sfântul Sava în apropiere de Marea Lavră. Și aici viața sa spirituală este caracterizată de același echilibru între nevoința și rugăciunea personală și celebrarea euharistică colectivă.

În jurul anului 1339, călugărul Varlaam din Calabria se lansează într-o amplă acțiune denigratoare a practicilor ascetice ale călugărilor isihasți athoniți. Isihasmul ("isihia" = liniștire, contemplație) are la bază ideea de retragere din tumultul vieții în lume și practicarea continuă a unei rugăciuni simple : "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul!", asociată cu ritmicitatea respirației și concentrarea minții (atenției) spre locul inimii – centrul spiritual al ființei omenești. După o practică îndelungată însoțită de o viață curată, prin harul Duhului Sfânt, li se daruia să vadă acea lumină strălucitoare, nematerială, dumnezeiască în care, ca și apostolii pe Tabor, ei recunoșteau prezența lui Hristos. Aceasta formă de rugăciune a fost numită "rugăciunea inimii" sau "rugăciunea minții" sau "rugăciunea lui Iisus".

Varlaam susține teza unei lumini taborice materiale, create, un fenomen de ordin atmosferic, ridiculizând practicile isihaste și pretenția călugărilor athoniți de a vedea slava lui Dumnezeu. Împotriva atacurilor sale și ale unor urmași ai săi în această acțiune denigratoare, Sfântul Grigorie răspunde prin mai multe scrieri ce reprezintă o adevărată sinteză a teologiei Părinților Bisericii. El face deosebire între ființa și lucrarea (energia, harul) dumnezeiască, numai cea din urmă fiind împărtășibilă, "vizibilă". Acest har dumnezeiesc este perceput de monahii isihasți ca „lumină”. Ființa divină (transcendentă, invizibilă) și energia ei nu sunt două dumnezeiri, ci modul de existență al Persoanelor divine. Dumnezeu este la fel de prezent în ființa Sa divină ca și în lucrarea ei exterioară, în energiile sau harul ei. Este o deschidere personală a firii dumnezeiești, o iradiere și manifestare spre exterior a acesteia.

Prin harul sau energiile divine omul devine "părtaș firii celei dumnezeiești" (II Petru I, 4), fără ca, prin aceasta, ființa sa să se contopească cu ființa divină - ce rămâne total inaccesibilă omului. Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om pentru ca și noi, ca oameni, să ne împărtășim de viața Sa dumnezeiască. Așa cum firea Sa omenească a fost pătrunsă de energiile divine așa și noi avem posibilitatea de a ne împărtăși de ele, fără ca prin această să ne confundăm cu Dumnezeu.

În perioada 1340-1360 au loc mai multe sinoade la care Sf. Grigorie este animatorul dezbaterilor dogmatice privind teologia mistică a experiențelor isihaste. Din 1347 el devine episcop al Tesalonicului, unde sunt păstrate și astăzi moaștele sale. Trece la cele veșnice în 1359 și este canonizat sfânt în 1368,

Învățătura Sf. Grigorie Palama despre ființa și energiile dumnezeiești este fundamentul teologic al experienței mistice de unire a omului cu Dumnezeu, prin rugăciune neîncetată și viață după poruncile lui Dumnezeu.

Cristian Dascălu

Călătoria către Paște - II. Pocăința

Așa cum am arătat în numărul trecut, sensul Postului este acela de călătorie de la o stare duhovnicească la alta și nu doar o simplă perioadă de restricții alimentare. Această schimbare de stare spirituală este legată de o atitudine de *pocăință*. Termenul grecesc (*metanoia*) are un sens mult mai cuprinzător decât acela de „căință”: el exprimă întoarcerea totală a fapturii către Dumnezeu, prin conștientizarea păcatului. Această întoarcere este un act rațional ce își găsește un mijloc de realizare în actul postirii, căci prin postire sunt biruite poftele iraționale și rațiunea pune din nou stăpânire pe întreaga faptură omenească.

După duminicile pregătitoare ce au precedat Postul, în primele patru zile de post, la Vecernie, Biserica a rânduit citirea Canonului de pocăință al Sfântului Andrei Criteanul. Canonul trece în revistă întreaga istorie a mântuirii de la căderea în păcat a primilor oameni până la Întruparea lui Hristos și epoca Bisericii creștine. Este vorba de incitare la adevărata pocăință, la conștientizarea păcatului – văzut în primul rând ca respingere a înaltei chemări pe care Dumnezeu a făcut-o omului. Creștinul recunoaște în faptele istorice ale căderii în păcat propriile sale fapte. Astfel, se spune: „... *răvnind neascultării lui Adam, cel întâi zidit, m-am cunoscut pe mine dezbrăcat de Dumnezeu și de împărăția cea veșnică și de desfătare, pentru păcatele mele*”. Omul care se pocăiește înțelege că prin faptele sale în dezacord cu poruncile dumnezeiești a pierdut darurile pe care Dumnezeu i le-a dăruit la Botez : „*Întinatu-mi-am haina trupului meu și mi-am spurcat*

podoaba cea după chipul și după asemănarea Ta, Mântuitorule. Întunecatu-mi-am frumusețea sufletului cu dulcelele pofțelor și cu totul toată mintea țărână mi-am făcut.”

Despre adevărata pocăință Părintele Schmemmann spune: „...chiar și atunci când își mărturisește păcatele, omul „modern” nu mai face pocăință; fiind sigur de justetea felului în care înțelege religia, el ori înșiruie formal încalcări formale ale unor reguli formale ori împărtășește „problemele” sale cu duhovnicul – așteptând de la religie un tratament terapeutic care îl va face din nou fericit și „în rânduială”. În nici un caz nu putem vorbi aici despre pocăință ca despre cutremurarea omului, care, văzând în sine „ imaginea slavei celei de negrit”, realizează că a pângărit-o, a trădat-o și a alungat-o din viața sa; pocăința, ca părere de rău, vine din adâncimea cea mai profundă a conștiinței omenești, ca dorință de reîntoarcere, ca încredințare în iubirea și milostivirea lui Dumnezeu. Din acest motiv, nu este îndeajuns să spui „am păcătuit”. Această mărturisire capătă sens și devine lucrătoare numai dacă păcatul este înțeles și trăit în toată adâncimea și tristețea sa.”

Un alt element liturgic specific Postului mare este Rugăciunea Sfântului Efreem Sirul:

„Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii în deșert nu mi-l da mie.

Iară duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-l mie, slugii Tale.

Așa Doamne, Împărate, dăruiește-mi ca să-mi văd greșalele mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în vecii vecilor. Amin ”

Această rugăciune este citită de două ori la sfârșitul slujbelor din timpul săptămânii pe toată durata Postului și este însoțită de metanii. Ea exprimă într-o formă concisă elementele esențiale ale pocăinței, ce ne sunt astfel reamintite pe tot timpul Postului.

Cererile „negative” din prima parte au ca scop eliberarea noastră de boli spirituale, dintre care pe primul loc este pusă *trândăvia*. Este vorba tendința de a stopa orice elan duhovnicesc, orice inițiativă de schimbare a vieții. Ea este opusă efortului ascetic. Consecința ei directă este *grija de multe*, risipirea în griji pentru lucruri mărunte, ce ne face să pierdem din vedere esențialul. Omul modern este supus frecvent acestei risipiri și rolul postului este tocmai acela de restabilire a ierarhiei valorilor. Pierderea acestei ierarhii lipsește de sens viața noastră și ne face să căutăm compensații în relațiile cu semenii, de unde *iubirea de stăpânire*. Cel ce conștientizează faptul că persoana sa este destinată să trăiască o viață de comuniune cu Dumnezeu nu are nevoie să-i domine pe ceilalți. *Grăirea în deșert* este o deviere de la sensul inițial al darului vorbirii, dat nouă de Dumnezeu. Am primit acest dar pentru a exprima adevărul, pentru a ne zidi unii pe alții în iubire și nu spre flecăreală și vorbiri deșarte.

Urmează apoi cererile „pozitive”, de dobândire a virtuților caracteristice viețuirii după Dumnezeu. *Curăția* trebuie înțeleasă aici potrivit sensului termenului grecesc (*sofrosini*) adică plinătatea înțelepciunii și dreapta socotință. Curăția trupească nu este decât un caz particular – ce, pierdută prin subjugare de către plăcerile sexuale, face ca trupul să nu mai fie stăpânit de spirit, pervertind scopul pentru care a fost adus la existență de către Dumnezeu. Despre virtutea esențială a *smereniei* am vorbit deja. Învățătura evanghelică ne spune că Dumnezeu dă harul său doar celor smeriți. *Răbdarea* este o altă caracteristică a omului duhovnicesc. Omul ce a pierdut înțelegerea chemării sale dumnezeiești este nerăbdător, caci măsoară totul după interesele sale lumești, din această viață, în vreme ce pentru omul ce judecă la scara eternității urgențele lumii acesteia devin relative. În fine, toate aceste virtuți sunt încununate de *dragoste*. Ea este un dar de la Dumnezeu spre care sunt orientate toate acțiunile noastre, căci este trăsătura definitorie a vieții la care este chemat omul creștin.

Toate aceste cereri sunt rezumate în cel de al treilea grup. *Vederea greșelilor proprii* înlătură pericolul mândriei, al pervertirii sensului existenței noastre iar *neosândirea fraților* este semnul dragostei către semenii. Sunt semnele revenirii la adevărata existență după Dumnezeu, finalitate a pocăinței din timpul Postului.

Cristian Dascălu

Programul slujbelor Parohiei : Duminicile 10 și 24 aprilie : Utrenia 08:45, Sfânta Liturghie 10:15.

Colegiul de redacție : Pr. Cătălin Adrian Cordoș, Cristian Dascălu (redactor-șef), Corina Veersé.

Parohia „Toți Sfinții”- Grenoble, France. Mitropolia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală și Meridională.

Centre Oecuménique de Poisat , Place George Brassens, 38320 Poisat, France. Site web : <http://tousaints.free.fr>

Contact : Pr. Cătălin Adrian Cordoș , tel : 06.14.26.31.21, e-mail : ccordos@yahoo.com
